

IŠVADA

2019 m. balandžio 25 d.

Vilnius

Dėl Seimo Peticijų komisijos sprendimo

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija (toliau – Komisija) 2019 m. kovo 27 d. posėdyje iš esmės išnagrinėjo Aurelijaus Kino ir kitų pareiškėjų peticiją „Dėl Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 21 straipsnio papildymo“. Gavusi papildomos informacijos, Komisija balandžio 25 d. posėdyje priėmė sprendimą atmesti joje pateiktą pasiūlymą pakeisti Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymą (toliau – NKPAĮ) ir nustatyti, kad po vandeniui esančio kultūros paveldo apsaugai gali būti nustatomos aplink saugomą objektą esančios apsaugos zonos, kuriose draudžiama laivyba, žvejyba, inkaravimas ar nardymas, pažeidžiant nustatytą objekto lankymo tvarką.

Komisija šį sprendimą priėmė, atsižvelgusi į Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos ir Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos (toliau – Departamentas) pateiktas nuomones ir informaciją. Komisijos posėdyje pateiktus paaiškinimus ir dėl to, kad siekiant patenkinti pareiškėjų peticijoje pateiktą pasiūlymą, reikėtų pakeisti ne Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (toliau – NKPAĮ) 21 straipsnį, kaip siūlo pareiškėjai, o 17 ir 25 straipsnius. NKPAĮ 17 straipsnyje reikėtų nustatyti, kad be institucijos, atsakingos už apsaugą, sutikimo draudžiama nardyti povandeninių objektų teritorijose, o 25 straipsnį papildyti nuostatomis, reglamentuojančiomis leidimų nardyti povandeninių objektų teritorijose pažintiniais tikslais išdavimo, jų galiojimo sustabdymo ir panaikinimo tvarką.

Valstybei ir savivaldybėms priklausančių kultūros paveldo objektų lankymo tipinės taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2005 m. birželio 9 d. įsakymu Nr. IV-237 „Dėl Valstybei ir savivaldybėms priklausančių kultūros paveldo objektų lankymo tipinės taisyklių patvirtinimo“ turėtų būti keičiamos atitinkamai papildžius NKPAĮ 17 ir 25 straipsnius nuostatomis, reglamentuojančiomis leidimų nardyti povandeninių kultūros paveldo objektų teritorijose išdavimo, jų galiojimo sustabdymo ir panaikinimo tvarką.

Departamentas, atsižvelgdamas į Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencijos, ratifikuotos Lietuvos Respublikos 2006 m. kovo 30 d. įstatymu Nr. X-539, nuostatas bei į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 30 d. nutarimą Nr. 1078 „Dėl institucijos atsakingos už Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencijos nuostatų vykdymą“, kuriuo Departamentas paskirtas būti atsakingu už šios konvencijos nuostatų vykdymą, atlieka analizę ir šiuo metu rengia povandeninio paveldo apsaugos, stebėsenos bei nardymo greta povandeninio kultūros paveldo

objektų ir leidimų išdavimo tvarkos aprašą pagal kurį, Kultūros ministerijos žiniomis, po vandeniui esančios kultūros paveldo vertybės galės būti lankomos gavus Departamento leidimą.

Pažymėti, kad, vadovaujantis Konstitucinio Teismo doktrina, pagal kurią su asmenų teisėmis susiję klausimai turi būti reguliuojami įstatymuose, t. y. leidimų vykdyti veiklą išdavimo, jų galiojimo sustabdymo ir panaikinimo tvarka turi būti nustatyta įstatymuose. Todėl leidimų nardyti greta povandeninio kultūros paveldo objektų išdavimo tvarka negali būti nustatyta vien tik Departamento tvirtinamu teisės aktu, neturint tam įstatyminio pagrindo.

Pažymėtina ir tai, kad 2018 m. lapkričio 30 d. Departamentas, Lietuvos transporto saugos administracija, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir Lietuvos kariuomenė pasirašė Bendradarbiavimo sutartį dėl povandeninio kultūros paveldo apsaugos, pagal kurią jos, įgyvendindamos UNESCO priimtą ir Lietuvos Respublikos ratifikuotą Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvenciją ir vadovaudamosi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymu, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu, Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos valstybės sienos ir jos apsaugos įstatymu, susitaria Sutartyje nustatytomis ar atskirai Šalių suderintomis priemonėmis ir būdais tarpusavyje bendradarbiauti užtikrinant povandeninio kultūros paveldo apsaugą, siekiant perduoti povandeninį kultūros paveldą ateities kartoms, sudarant sąlygas visuomenei jį pažinti, kartu užkeliant kelią nesankcionuotai veiklai bei neteisėtai eksploatacijai komerciniais tikslais (Sutartis pridedama).

Kultūros ministerija taip pat pateikė informaciją, kurioje nurodyta, kad pagal Lenkijos Respublikos Jūrinių teritorijų ir jūrų administracijos įstatymą jūrų administracijos institucijos įpareigos rūpintis vertybėmis, esančiomis Lenkijos teritoriniuose vandenyse pagal Lenkijos Respublikos paminklų saugojimo ir priežiūros įstatyme nustatytą tvarką. Šiame įstatyme nustatyta, kad Jūrų administracijos direktorius turi atlikti povandenio paveldo apskaitą, išduoti leidimus tyrimams ar statybos darbams jūrinėse teritorijose, o po vandeniui esantys paveldo objektai laikomi archeologiniu paveldu. Leidimų nardyti prie povandeninių paveldo objektų tvarką nustato regioninių jūrų tarnybų direktoriai.

Estijos Paveldo išsaugojimo įstatyme yra nustatyti papildomi veiklos apribojimai povandeninio paveldo teritorijose ir apsaugos zonose, taip pat nustatyta leidimų nardyti šiose teritorijose išdavimo tvarka. Pagal šią tvarką draudžiama nardyti prie povandeninių paveldo objektų ir jų apsaugos zonose. Tai leidžiama daryti, prižiūrint nardymo paslaugų tiekėjui; turint neterminuotą leidimą nardyti prie povandeninių paveldo objektų; nardymo paslaugų teikėjas turi iš anksto pranešti Nacionalinei paveldo komisijai apie planuojamą nardymą povandeninių paveldo objektų teritorijose ir jų apsaugos zonose.

Graikijoje iki 2002 m. nardymas prie povandeninių paveldo objektų buvo visiškai uždraustas. Šiuo metu galioja leidimų sistema, kurią nustato poįstatyminiai aktai. Objektams nustatoma apsaugos zona, kurioje nardymui reikalingi leidimai.

Jungtinėje Karalystėje povandeninis paveldas dauguma atveju gali būti lankomas be leidimų. Egzistuoja du saugojimo būdai – saugomos vietos ir kontroliuojamos vietovės. Saugomose vietose nardyti galima, tačiau draudžiama įnerti į laivo liekanas ir ką nors paimti iš jų. Kontroliuojamose vietovėse nardyti draudžiama, leidimai išduodami retai, dažniausiai moksliniams tyrimams.

Peticijų komisija, vadovaudamasi Peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalies ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų 28 punktu, siūlo Seimo seniūnų sueigai įtraukti į Lietuvos Respublikos Seimo pavasario sesijos darbotvarkę protokolinio nutarimo dėl Peticijų komisijos sprendimo dėl Aurelijaus Kino ir kitų pareiškėjų peticijos projektą.

PRIDEDAMA:

1. Aurelijaus Kino ir kitų pareiškėjų peticijos kopija, 5 lapai.
2. Kultūros ministerijos 2019 m. kovo 18 d. raštas Nr. S1-59, 2 lapai.
3. Kultūros ministerijos 2019 m. balandžio 19 d. raštas Nr. **S1-81**, 4 lapai.
4. Kultūros apsaugos departamento 2019 m. balandžio 12 d. raštas Nr. (1.36.)2-923, 5 lapai.
5. Išrašas iš Peticijų komisijos 2019 m. balandžio 25 d. posėdžio protokolo Nr. 250-P-06, 1 lapas.
6. Lietuvos Respublikos Seimo protokolinio nutarimo projektas, 1 lapas.

Komisijos pirmininkas

Petras Čimbaras